

ЕКОНОМІЧНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ІНТЕГРАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Нікішенко Т.В., студентка кафедри економіки НУК,
Науковий керівник: Тубальцева Н.П., к.е.н., доцент НУК
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова
Україна, м. Миколаїв
erenleo225@gmail.com

Анотація. Розглянуто сутність та особливості процесу глобалізації. Систематизовано нові риси інтернаціоналізації світової економіки. Визначено напрямки та наслідки інтеграції світової економіки.

Ключові слова: глобалізація, економіка, інтеграція, інтернаціоналізація, транснаціоналізація, світова економіка

Вступна частина. Світ на межі другого та третього тисячоліть стрімко змінюється. Новим змістом наповнюються усі сфери суспільного життя. Набуває нових рис увесь усталений, звичний порядок планетарного життя, перебудовується його устрій. Людство перебуває на порозі нової історичної епохи, найважливішою ознакою якої є стрімке наростання процесів світової глобалізації, що є об'єктивними і здійснюються незалежно від волі чи бажання окремих країн. За таких умов важливим є розуміння нових явищ, щоб визначити раціональну і ефективну стратегію поведінки. Це важливо для всіх країн світу, а особливо для тих, в яких відбувається перехід від однієї соціально-економічної системи до іншої. До таких держав належить і Україна.

Метою роботи є вивчення економічної глобалізації як ефективної форми інтеграції світової економіки.

Основна частина. Глобалізація економічного розвитку впливає на єдність та цілісність взаємозалежності складових частин світового господарства, що посилюється в умовах широкого розгортання інтернаціоналізації виробництва й обігу, інтенсифікації інтеграційних процесів. Відбувається суперечливий процес глобального синтезу світового масштабу, який втягує у свій вир практично всі країни світу.

Цей розвиток не є односпрямованим, лінійним, який передбачає створення єдиної й монолітної міжнародної економічної системи. Поряд із глобальною інтеграцією проявляються дезінтеграційні тенденції, і не лише у світовому масштабі, а й у межах окремих країн.

Глобалізація – процес перетворення світової економіки в єдиний ринок товарів, послуг, капіталів, робочої сили і знань, поступальний розвиток інтернаціоналізації [1].

В умовах глобалізації інтернаціоналізація економіки набуває нових рис [2]:

- формується глобальне світове виробництво на основі інтенсифікації діяльності транснаціональних корпорацій та розвитку довгострокових виробничих зав'язків;
- кардинально змінюється зміст світових господарських зав'язків: темпи зростання міжнародної торгівлі випереджають темпи зростання виробництва, а фінансові операції перевищують обсяги експорту товарів та послуг;
- змінюється спрямованість і структура міжнародної торгівлі, зростає товарообмін наукоємною, високотехнологічною продукцією між розвинутими країнами;
- зростає орієнтація розвинутих економік на активізацію людського фактора, здатність генерувати нові знання, швидко їх застосовувати, використовуючи сучасні методи обробки інформації;
- інтенсифікується пошук світового центру управління та інструментів регулювання глобальних світогосподарських процесів.

Спеціалісти, які досліджують процеси глобалізації, виділяють шість основних шкіл. Перша школа пов'язана із концепцією "Межі зростання", обґрунтованою Римським клубом. При визначенні перспектив розвитку світової економіки представники Римського клубу

дійшли висновку про існування глобальних проблем, розв'язання яких можливе лише на шляху об'єднання зусиль усього світового співтовариства. Суть цього підходу полягає у відомому заклиці: "Мислити - глобально, діяти - локально".

Друга школа глобалістики представляє концепцію "Сталого розвитку", розроблену Інститутом всесвітніх спостережень, що знаходиться у Вашингтоні. Представники цієї школи вважають за необхідне зупинити глобальний демографічний вибух у країнах, що розвиваються, і скорегувати економічне зростання в розвинутих країнах. Розрізняють також школи глобальної екології, мітозу біосфер, світ-системного аналізу та контрольованого глобального розвитку Д. Гвішиани.

Наявність різних шкіл глобалістики свідчить про те, що, з одного боку, формуються загальні засади теорії глобалістики, визначено такі її основні напрями, як економічна, політична, соціальна, екологічна, а з іншого - не досягнуто розуміння процесів глобалізації, повного усвідомлення позитивних та негативних його рис [3].

Економічна глобалізація здійснюється в декількох напрямках [4]:

- глобалізація виробництва;
- глобалізація торгівлі;
- фінансова глобалізація;
- кардинальна трансформація механізмів міжнародного регулювання світової економіки.

Одним із найважливіших напрямів глобалізації світової економіки є глобалізація виробництва. Це процес інтеграції господарської діяльності суб'єктів приватного капіталу у всесвітньому масштабі. Сутність глобалізації виробництва полягає в інтеграції виробничої діяльності підрозділами приватного капіталу у всесвітньому масштабі. Однією з важливих ознак цього процесу є гнучке виробництво, яке характеризується високою спроможністю підприємства, по-перше, швидко змінювати один процес чи конфігурацію продукції на інші (динамічна гнучкість), і, по-друге, швидко регулювати збільшення або зменшення обсягів виробництва продукції без зниження рівня ефективності (статична гнучкість). Глобальний характер виробничої діяльності підприємства характеризується такими ознаками, як вид конфігурації її напрямів та їх координація. Глобальна конфігурація повинна дозволити підприємству ефективно організувати свою діяльність у світовому масштабі. Вона синхронізує етапи ланцюга формування затрат, сприяє зниженню транснаціональних витрат, забезпечує циркуляцію інформації між філіями і центральним апаратом, дозволяє розподілити ризики між різними країнами, де здійснюється виробнича діяльність.

Багато вчених вважають, що глобалізація суспільства включає у себе не менш важливий процес транснаціоналізації. У зв'язку із цим наявні теорії транснаціоналізації розглядають як діяльність їх основного агента – ТНК, так і їхній вплив на глобалізаційні процеси.

Транснаціоналізація – процес посилення світової інтеграції в результаті глобальних операцій ТНК, які є головним суб'єктом цього процесу [5, с. 9]. Згідно з даними Конференції ООН із торгівлі і розвитку (ЮНКТАД), у світі в 2017 р. налічувалося приблизно 79 тис. материнських ТНК, які мали 790 тис. іноземних філій. У філіях ТНК працює 82 млн. осіб, а обсяг експорту їх товарів і послуг перевищує 5,7 трлн. дол. На закордонні філії ТНК нині припадає 11% світового ВВП і одна третина світового експорту [6]. З урахуванням же, наприклад, міжнародних субпідрядів, ліцензування, підрядного промислового виробництва частка ТНК у цих глобальних агрегованих показниках буде ще вагоміша.

У світі ТНК домінують фірми «тріади»: ЄС, Японії і США (87 зі 100 найбільших ТНК світу в 2016 р). При цьому 72 компанії зі 100 провідних мають штаб-квартири у п'яти країнах (Великобританії, Німеччині, США, Франції та Японії). Очолюють список 100 найбільших ТНК світу «Дженерал електрик» (США), «Брітіш петролеум» (Великобританія) і «Тойота мотор» (Японія). Серед галузей, в яких діють провідні ТНК, на першому місці знаходиться автомобільна промисловість. Далі йдуть нафтова промисловість і телекомунікації [6].

Сучасна економічна глобалізація відрізняється від колишньої інтернаціоналізації виробництва. Тімоті Стюрджен ілюструє різницю між ними прикладами з практики автомобільної промисловості [7]. У цій галузі фірми інтернаціоналізувалися, створюючи нові

закордонні виробничі потужності, які були операційно відокремлені від «домашніх» виробництв. Хороший приклад такого роду – інвестиції американської компанії «Дженерал моторс» в Європі, що призвели до створення фірм «Опель» і «Воксхолл». Вони випускали моделі, які на рівні деталей, платформ або моделей майже не мали нічого спільного з автомобілями, що випускалися «Дженерал моторс» у США.

В сучасному світі фірми глобалізуються, коли вони намагаються інтегрувати в глобальному масштабі ключові функції, такі як поставки компонентів, розроблення автомобілів, упровадження нових моделей (хорошим прикладом у цьому плані є інвестиції американських автовиробників так званої «Великої трійки» в Мексику). Глобалізація може полягати не в створенні нових зарубіжних виробництв, а в інтеграції вже організованих у рамках інтернаціоналізації закордонних господарських одиниць з «домашньою» діяльністю. Але найчастіше компанії і створюють нові закордонні виробництва, і намагаються будувати глобально інтегровані організації. Тобто глобалізація означає як розосередження виробництва, так і централізацію і координацію корпоративного контролю, розроблення нових продуктів і поставок компонентів.

Висновки. Глобалізація – це процес інтеграції, глобальної інформатизації, розгортання єдиних світових комунікацій, завдяки яким кордони земної кулі зникають. Цей процес передбачає вихід на світову арену переважної частини світових капіталів і водночас планетарні комерційні дії з боку найсильніших країн. Розгортання цих процесів формує глобальний простір "над країнами", що відрізняється від того, який існує всередині країни. Його остаточна мета – формування глобалізованої світової економіки, головною економічною організацією якої, на думку спеціалістів, є сама оновлена глобальна світова економіка, що характеризується новою структурою економічних відносин. Ця економіка, як зазначається в одному з підручників з економічної теорії, що існує "над" національними економіками та агентами і є автономною від них, надає їм специфічних характеру та форми, "огортає" власними рушійними силами. Вона функціонує "згори до низу" і визначає, що можуть і що не можуть робити на національному рівні державні і приватні агентства. В такій економіці головними суб'єктами будуть транснаціональні компанії як організації, що не вбудовані в національну основу і спроможні самостійно здійснювати економічну діяльність. Вони будуть мігрувати по всьому світові з метою отримання конкурентних переваг та надійних і великих прибутків.

REFERENCES

- [1] Світова економіка. Глобалізація світової економіки. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://buklib.net/books/30225/>.
- [2] Основи економічної теорії. Глобалізація економіки. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://pidruchniki.com/1524111563434/politekonomiya/globalizatsiya_ekonomiki.
- [3] Економічна теорія. Глобалізація економіки. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://pidruchniki.com/1640022139877/politekonomiya/globalizatsiya_ekonomiki.
- [4] Економічна теорія. Основні напрямки економічної глобалізації та її наслідки. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://pidruchniki.com/1435012039878/politekonomiya/osnovni_napryami_ekonomichnoyi_globalizatsiyi_naslidki.
- [5] Медведкін Т.С., Кінчевська Ю.Ю. Процес транснаціоналізації та глобальних трансформацій в аспекті провідних економічних теорій. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2014. № 11. С. 3–9.
- [6] UNCTAD: World Investments Report 2008. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.unctad.org/Templates/webflyer.asp?docid=10502&intItemID=2068&lang=1&mode=downloads>.
- [7] Sturgeon T.J. How Do We Define Value Chains and Production Networks? – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ids.ac.uk/ids/global/pdfs/vcdefine.pdf>.

Nikyshenko T.V, student gr.4411

Economic globalization as an effective form of integration of the global economy

Abstract. The essence and features of the process of globalization are considered. New features of internationalization of the world economy have been systematized. The directions and consequences of integration of the world economy are determined.

Keywords: globalization, economy, integration, internationalization, transnationalization, world economy.

Никищенко Т.В. , студентка гр.4411

Экономическая глобализация как эффективная форма интеграции мировой экономики.

Аннотация. Рассмотрены сущность и особенности процесса глобализации. Систематизированы новые черты интернационализации мировой экономики. Определены направления и последствия интеграции мировой экономики.

Ключевые слова: глобализация, экономика, интеграция, интернационализация, транснационализация, мировая экономика.